

Nr 21

Utlåtande i anledning av motion angående jakten på råbock.

Tredje lagutskottet har behandlat en inom riksdagens andra kammare väckt och till lagutskott hänvisad motion, nr 936 av herr *Wikner*.

I motionen hemställes

»att riksdagen måtte besluta, att bestämmelsen om användande av enbart kulvapen vid jakt på hornbärande råbock slopas, att den speciella jakttiden på hornbärande råbock slopas och att den regel som tidigare gällde återinförs».

Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare samt Svenska dreverklubben har inkommit med skrifter i ärendet.

Gällande bestämmelser

Genom *kungörelsen den 8 december 1967 (nr 769) om ändring i jaktstadgan den 3 juni 1938* har bland annat införts bestämmelser som reglerar formerna för jakt efter hornbärande råbock under tid då särskild sådan jakt är tillåten. De nya bestämmelserna, som trädde i kraft den 1 januari 1968, innebär att den särskilda bockjakten endast får utövas med kulvapen och att hund inte får användas vid jakten. Bestämmelsen om vilket vapen som får användas har upptagits i 5 § 3 mom. jaktstadgan, vari stadgas att slätborrat skjutvapen inte får användas vid jakt efter hornbärande råbock under tid då särskild sådan jakt är tillåten. I 12 § 4 mom. återfinns förbudet mot att använda hund vid den särskilda bockjakten. Enligt 1 § jaktstadgan har Kungl. Maj:t att bestämma allmänna jakttider. För jaktåret den 1 juli 1968—den 30 juni 1969 har Kungl. Maj:t i brev den 28 juni 1968 bemyndigat länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Blekinge, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län att för särskild jakt efter hornbärande råbock bestämma allmän jakttid i länet till antingen den 16—31 augusti eller den 1—30 september. Länsstyrelserna i Blekinge och Värmlands län bestämde jakttiden till den 1—30 september. Övriga länsstyrelser bestämde jakttiden till den 16—31 augusti. Genom brev den 22 augusti 1968 bemyndigade Kungl. Maj:t länsstyrelsen i Kopparbergs län att för särskild jakt efter hornbärande råbock bestämma allmän jakttid i länet till den 1—30 september 1968.

Motionen

Motionären anför inledningsvis att jägarna i någon större omfattning inte beretts tillfälle att diskutera pyrschjakten på hornbärande råbock innan jaktformen infördes. Motionären är kritisk mot att enbart kulvapen får komma till användning och han anser också att jakttiden, senare hälften av augusti månad, är olyckligt vald. Motionären framhåller att motståndet mot denna speciella form av jakt är stort bland såväl jägare som allmänhet. Det har kommit till motionärens kännedom att många lokala jaktvårdsområden vid extrastämmor har beslutat att som protest mot jaktformen gå emot denna och andra har genom motioner till länsjaktvårdsföreningarna velat få en ändring till stånd. Enligt motionären fördömer många jägare det obligatoriska kulskyttet på hornbärande råbock. De fruktar också att införandet av bestämmelsen att endast kulvapen får användas vid den särskilda bockjakten är det första steget mot totalt förbud mot användande av hagelvapen vid rådjursjakt. Motionären framhåller att obligatoriskt kulskytte vid jakt på hornbärande råbock inte bara är en fråga om jägarnas önskemål, att själva få utföra jakten på det sätt som de varit vana vid, utan påbudet rymmer också en mängd andra viktiga frågor. Inte minst viktigt är humanitetskravet vid jakt. Kulskytte medför enligt motionären betydligt större risker för djurplågeri än hagelskytte. Riskerna för övriga jägare och människor ökar också, om kulskyttet skulle bli mera utspritt. Av just dessa anledningar torde, enligt motionären, flera jägare ha avhållit sig från jakt på råbock under innevarande jaktsäsong.

Motionären anför vidare att det för en alldeles övervägande del av landets jägare framstår som ett rimligt krav att rådjursjakten i fortsättningen får bedrivas på ett sätt som jägarna kan acceptera. Det är därför ett jägarkrav att obligatoriskt användande av kulvapen vid råbocksjakt slopas och att vapenvalet, såsom tidigare gällt, överläts åt den enskilde jägaren.

Avslutningsvis framhåller motionären att ett stort antal jägare i landet torde vara motståndare till den speciella jakttiden på hornbärande råbock och därför önskar att rådjursjakten såsom tidigare var fallet börjar på en gemensam dag, oavsett om det rör sig om bock, get eller kid.

Något om bakgrunden till bestämmelserna om den särskilda bockjakten

Rörande bakgrunden till gällande bestämmelser om särskild jakt efter hornbärande råbock må följande anföras. Jakten efter rådjur börjar — sedan 1955 — i allmänhet inte förrän den 1 oktober. Jaktåren 1958/1959—1965/1966 kunde emellertid jakt efter hornbärande råbock bedrivas i norra och mellersta Sverige under september månad. För jakten gällde ingen inskränkning i fråga om hund- och vapenanvändning. På grund av efterverk-

ningar av den hårda vintern 1965/1966 förekom ifrågavarande jakt under jaktåret 1966/1967 endast i Stockholms, Uppsala, Värmlands och Kopparbergs län. När Svenska jägareförbundet i skrift den 14 april 1967 till statens naturvårdsnämnd avgav förslag om jakt- och fridlysningstider under jaktåret 1967/1968 fann därför förbundet att det förelåg ett lämpligt tillfälle att lösa de problem som varit förknippade med den särskilda bockjakten alltsedan den infördes. Jägareförbundet förordade att jakten framdeles inte borde få bedrivas med hagelbössa och drivande hund utan uteslutande som pyrschjakt (smygjakt och vaktskytte) med kulvapen. En uppenbar brist med septemberjakten på hornbärande råbock hade, enligt förbundets mening, varit att jakten kunnat bedrivas med drivande hund. Enligt förbundet var det ogörligt att bedriva urvalsmässig avskjutning av hornbärande bockar med hjälp av drivande hund. Förbundet ansåg det också vara felaktigt att bedriva rådjursjakt med drivande hund under tid då endast bock är lovlig, eftersom svårigheterna att avgöra om det är en bock eller en get som kommer för drevet i många fall kan vara betydande. Bedrives jakten som smygjakt följer därav, enligt förbundets uppfattning, att kulgevär måste användas. De normala skotthållen vid denna jaktform överskrider nämligen i regel det godtagbara skotthållet från hagelgevär — 30 m. Jägareförbundet, vilket i fråga om jakt efter rådjur såsom ram — den från biologiska och andra synpunkter längsta tänkbara jakttiden för en djurart — föreslagit tiden 16/8—31/12, ansåg att den särskilda bockjakten borde omfatta tiden 16/8—31/8. I skrivelse den 11 maj 1967 till Kungl. Maj:t med förslag till jakt- och fridlysningstiden för jaktåret 1967/68 tillstyrkte statens naturvårdsnämnd vad jägareförbundet föreslagit i fråga om rådjursjakten. I fråga om råbocksjakten framhöll nämnden att den föreslagna ordningen skulle tillskapa möjligheter att genomföra jakten på det sätt som ursprungligen avsågs, nämligen som en urvalsmässig avskjutning vid smygjakt eller vaktskytte. Förslaget i denna del innebar emellertid en omläggning av jaktmetoden. Då föreskrifter om jaktmetoder inte kan meddelas i den årliga fridlysningskungörelsen uppdrog Kungl. Maj:t den 9 juni 1967 åt statens naturvårdsnämnd att — efter hörande av vissa angivna myndigheter och organisationer — närmare utreda frågan och inkomma med de förslag till ändring i jaktstadgan som utredningen kunde ge anledning till. Med skrivelse till Kungl. Maj:t den 29 september 1967 redovisade *statens naturvårdsverk*, som den 1 juli 1967 övertagit naturvårdsnämndens uppgifter om bl. a. jakt och viltvård, ärendet samt föreslog sådana kompletteringar av jaktstadgan att jägareförbundets förslag om jakt efter hornbärande råbock skulle kunna möjliggöras.

Naturvårdsverket hade i ärendet hört rikspolisstyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Örebro, Värmlands och Kopparbergs län, riksidrottsförbundet och skid- och friluftsförbundet. *Rikspolisstyrelsen* fann att riskerna för förlupna kulor vid ett mera allmänt kulskytte måste be-

aktas samt att jakt med kulvapen under tid, då campare, bär- och svamp-plockare uppehåller sig i markerna i större utsträckning än annars, måste anses innebära stora risker. *Länsstyrelsen i Stockholms län*, som i ärendet hört Svenska jägareförbundets avdelning för Stockholms stad och län, ansåg att en försöksverksamhet enligt den föreslagna ordningen skulle vara av värde samt att de av en sådan försöksverksamhet vunna erfarenheterna borde läggas till grund för den slutgiltiga utformningen av jakten efter hornbärande bock. *Länsstyrelsen i Uppsala län* instämde i de synpunkter länets jaktvårdsförening anfört i särskilt yttrande och tillstyrkte förslaget. *Länsstyrelsen i Örebro län* hade hört Örebro läns jaktvårdsförening. Länsföreningen tillstyrkte varmt förslaget till ny ordning. Länsstyrelsen ifrågasatte emellertid om förslaget var så underbyggt att det borde genomföras utan vidare utredning. *Länsstyrelsen i Värmlands län* anförde att jakten efter hornbärande bock under september månad utan inskränkning i fråga om hund- eller vapen användning inte inneburit några olägenheter. Länsstyrelsen ansåg i likhet med länets jaktvårdsförbund att den redan prövade ordningen för jakt efter hornbärande bock borde bibehållas och avstyrkte det nya förslaget. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* anslöt sig till vad Dalarnas jaktvårdsförbund anfört i ärendet. Jaktvårdsförbundet hade ansett att jägareförbundets förslag var välbetänkt men avstyrkte den nya ordningen för länets del med hänvisning till en enkät bland länets jägare, som visade att flertalet av dessa inte önskade någon jakt efter hornbärande råbock vare sig enligt den nya eller den gamla ordningen. *Sveriges riksidrottsförbund* begränsade sin granskning av förslaget till de delar som kunde komma att beröra idrotten och hade efter att ha inhämtat yttrande från Svenska orienteringsförbundet inte något att erinra mot jägareförbundets förslag. *Skid- och friluftsförbundet* ansåg sig som organisation inte ha något att framföra i ärendet.

För egen del framförde *naturvårdsverket* bl. a. följande synpunkter.

Riskmomenten: Såvida allmän eller lokal ordningsstadga inte föreskriver annat är skottlossning — även med kulvapen — tillåten. Antalet olyckshändelser på grund av ovarsam skottlossning är försvinnande litet och i pyrschjaktssammanhang är ingen olycka känd. För den föreslagna jaktformen talar *dels* de tidigare — om än begränsade — erfarenheterna av pyrschjakt i Sverige, *dels* att ifrågavarande jakt på grund av rådjurens beteende till helt övervägande del bedrivs vid tidpunkter — gryning eller skymning — då antalet icke jägare i markerna är mycket litet, *dels* att jaktformen medger tid för en noggrann granskning av terrängen omkring ett eventuellt upptäckt djur, *dels* att en jakten utomstående person, som tar sig fram genom terrängen på ett normalt sätt, i allmänhet skrämmer i närheten förekommande rådjur så att skottillfälle för jägaren aldrig bjuds. Mot jaktformen talar dock i viss mån den risk för förlupna kulor som rikspolisstyrelsen omnämnt.

Biologiska synpunkter: Jakttidsberedningen — bestående av representanter för Vetenskapsakademien, Skogs- och lantbruksakademien, veterinärmedicinska anstalten, naturskyddsföreningen och jägarna ävensom Jägareförbundets vetenskaplige konsult och viltforskningslaboratorer — har förordat jaktformen. En eventuell olägenhet från biologisk synpunkt i form av ensidig avskjutning skulle kunna tänkas om inte en allmän jakttid med alla kön och åldersklasser tillåtna följde efter den jakt som enbart inriktar sig på hornbärande bockar. Den allmänna jakttiden — vanligen omfattande 2—3 månader — måste dock anses helt återställa en eventuell snedvridning av könsfördelningen till följd av bockjakten.

Den föreslagna jaktformen är väsentligt mindre störande såväl för rådjuren som för friluftsfolk än jakten med drivande hund.

1968 års riksdag

I en vid 1968 års riksdag väckt motion nr II: 617 av herr Wikner hemställdes att en av de bestämmelser som reglerar formerna för den särskilda bockjakten, nämligen det i 12 § 4 mom. jaktstadgan upptagna hundförbudet, skulle upphävas. *Tredje lagutskottet*, som låtit inhämta yttrande från naturvårdsverket, avstyrkte motionen. I sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 55) anförde utskottet:

Den allmänna jakten efter rådjur börjar inte förrän den 1 oktober. Skälet härtill är att jakten med drivande hund utgör ett visst störningsmoment för rådjurskiden som vid denna tid inte nått full utveckling. En stark jägaropinion har emellertid krävt att allmän jakt efter hornbärande råbock bör få förekomma redan dessförinnan bl. a. för att möjliggöra avelsmässig utgallring av bockar. Naturvårdsverket har efter utredning inte funnit hinder mot att bestämmelser om sådan jakt införes. För att skydda rådjurskiden bör då jakten utövas utan drivande hundar.

Utskottet anser att vissa erinringar kan framställas mot att den ifrågasvarande jakten får påbörjas redan i augusti månad och vill härvid peka på riskerna som jakten kan medföra för bärplockare och andra som vistas i markerna under den aktuella tiden. I den mån viltvårdande synpunkter talar för en avskjutning av råbockar synes något hinder mot att bedriva en sådan senare under hösten inte föreligga. De nya bestämmelserna har emellertid ännu tillämpats under endast en jaktsäsong och några nämner erfarenheter av deras verkningar har uppenbarligen ännu inte vunnits. Utskottet anser sig därför inte böra föreslå någon ändring av reglerna.

Utskottet

Från och med den 1 januari 1968 har i jaktstadgan införts bestämmelser som reglerar formerna för jakt efter hornbärande råbock under tid då särskild sådan jakt är tillåten. Bestämmelserna innebär att den särskilda bockjakten endast får utövas med kulvapen och att hund inte får användas vid

jakten. Avsikten med jaktformen som tillkommit på förslag av Svenska jägareförbundet, har angivits vara att möjliggöra en urvalsmässig avskjutning av hornbärande bockar vid smygjakt eller vaksytte (s. k. pyrschjakt). Enligt jaktstadgan bestämmer Kungl. Maj:t allmänna jakttider. Under innevarande jaktår var särskild jakt efter hornbärande råbock tillåten den 16—31 augusti i elva län och den 1—30 september i tre län.

Motionären hemställer på ovan angivna skäl att riksdagen beslutar att bestämmelsen om att endast kulvapen får användas vid jakt efter hornbärande råbock upphävs. Vidare hemställer han att den speciella jakttiden på råbock slopas och att jakten såsom tidigare gällde börjar på en och samma dag oavsett om det rör sig om bock, get eller kid.

Utskottet är medvetet om att den nyligen införda formen för jakt efter hornbärande råbock inte är invändningsfri. Då utskottet föregående år behandlade en motion om upphävande av hundförbudet vid den särskilda bockjakten framhölls särskilt de risker som bockjakt redan under augusti månad kan medföra för bärplockare och andra som under denna tid brukar vistas i markerna. Det har vidare invänts att den särskilda bockjakten kan komma att snedvrیدا könsfördelningen, vilket skulle få menliga följder för rådjursstammen i riket. Naturvårdsverket har anfört att en eventuell snedvridning av könsfördelningen kan väntas bli återställd genom att allmän jakttid om vanligen 2—3 månader med alla kön och åldersklasser tillåtna brukar följa efter den särskilda bockjakten. Utskottet anser sig inte övertygat om att detta obetingat blir fallet. Invändningen förtjänar därför att beaktas. I detta sammanhang vill utskottet framhålla att en förutsättning för att snedvridning av könsfördelningen inte skall inträda synes vara att avskjutningen begränsas och — i enlighet med det ursprungliga syftet med jaktformen — verkligen sker urvalsmässigt. Jaktformen kräver således att den enskilde jägaren är medveten om sitt ansvar.

Jakt efter hornbärande råbock enligt de nya bestämmelserna har endast utövats under en jaktsäsong. Nämnvärda erfarenheter av jaktformen och dess verkningar har uppenbarligen ännu inte vunnits. Utskottet anser sig därför inte böra föreslå någon ändring av reglerna. Som framgår av vad ovan anförts råder emellertid delade meningar om jaktformen. Utskottet förutsätter därför att naturvårdsverket, som har att årligen till Kungl. Maj:t avge förslag till allmänna jakttider för kommande jaktår, följer frågan med uppmärksamhet.

Utskottet hemställer

att motionen II:936 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 mars 1969

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK GREBÄCK

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Göran Karlsson (s), Svante Kristiansson (s), Åkesson (fp), Ebbe Ohlsson (m), Erik Jansson (s), Ernulf (fp)*, fru Landberg (s) och herr Nils Nilsson (cp);

från andra kammaren: herrar Grebäck (cp), Svenning (s), Ekström (s), Tobé (fp), fröken Anderson (s), herrar Franzén i Träkumla (cp)*, Wachtmeister (m) och Olsson i Timrå (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.